

امکان‌سنجی تأسیس رشته کارشناسی ارشد حقوق ورزشی در دانشگاه‌های ایران

مسعود نادریان^۱

سمیه رهبری^۲

تاریخ دریافت: ۹۳/۵/۱

تاریخ پذیرش: ۹۳/۸/۱۰

چکیده

آیا با جهانی شدن پدیده ورزش، توسعه باشگاه‌ها و مشاغل خصوصی و گستره نهضت المپیک و اقتدار و نفوذ روزافزون نهادهای جهانی ورزش، تأسیس رشته کارشناسی ارشد حقوق ورزشی در ایران ضرورت دارد؟ هدف کلی تحقیق امکان‌سنجی تأسیس رشته کارشناسی ارشد حقوق ورزشی در دانشگاه‌های کشور از دیدگاه اعضای هیئت علمی گروه‌های حقوق و تربیت بدنی دانشگاه‌های اصفهان، تهران و شهید بهشتی در سال ۱۳۹۲ (مجموعاً ۱۷۳ نفر) است. تحقیق توصیفی و از نوع تحقیقات کیفی است. اطلاعات مورد نیاز از طریق مصاحبه نیمه‌سازمان‌یافته گردآوری شد. ۲۸ نفر از اعضای هیئت علمی که با تدریس، تألیف و ترجمه کتاب‌های حقوق، ورزش و برنامه‌ریزی‌های درسی در ارتباط بودند، به طور هدف‌دار به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند و به پرسش‌های تحقیق پاسخ دادند. پاسخگویان معتقد بودند، به دلیل کاستی‌های محرز در قوانین مربوط به ورزش در حقوق ایران و نیاز جامعه، ایجاد رشته حقوق ورزش ضرورت دارد. مصاحبه‌شوندگان بر سر راه‌اندازی رشته حقوق ورزشی در دانشکده‌ها یا گروه‌های آموزشی حقوق با ترکیبی از دروس حقوق و ورزش توافق داشتند. وجود استادان دارای مدرک دکترای حقوق و علوم ورزشی در دانشگاه‌ها زمینه بسیار مناسبی برای تأسیس این رشته است. در این مقاله دیدگاه استادان در هفت زمینه کاستی‌های حقوق ورزش، تجاری شدن ورزش، ایجاد مشاغل جدید، امکانات تخصصی، استقلال رشته حقوق ورزش، آموزش‌های کوتاه‌مدت، دروس حقوق ورزش، مدارک استادان و شرایط کارگاه‌های آموزشی حقوق ورزش بررسی شده است. کلیدواژه: حقوق ورزش، امکان‌سنجی، جهانی شدن، قوانین و مقررات.

۱. دانشیار مدیریت ورزشی دانشگاه اصفهان. (نویسنده مسئول) m.naderian@spr.ui.ac.ir

۲. کارشناس ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه آزاداسلامی واحد اصفهان (خوراسگان). s.rahbari64@yahoo.com

مقدمه

در گذر زمان توسعه ورزش همگام با توسعه تمدن و فرهنگ بشری همراه بوده است. اما با وجود گوناگونی فرهنگ‌ها، نژادها و اقوام بشری، پدیده مشترکی به نام ورزش در دهکده جهانی به وجود آمده است (گودرزی، ۱۳۹۰). بررسی‌ها نشان می‌دهد در صورتی که برنامه‌ها و مسابقات ورزشی بر مبنای اصول علمی و اصولی برگزار شود، باعث تحکیم ارزش‌های انسانی، تقویت هویت و همبستگی ملی و همگرایی قومیت‌ها، افزایش مشارکت‌های سیاسی، مبارزه با بسیاری از ناهنجاری‌های رفتاری و همچنین عامل تأثیرگذاری برای ارتباط بین فرهنگ‌ها و ایجاد صلح و دوستی بین ملت‌ها خواهد شد (مندعلی زاده و هنری، ۱۳۸۹). جهانی شدن ورزش باعث به وجود آمدن استانداردها، معیارها، شاخص‌ها و قوانین و مقررات بین‌المللی در ورزش و به ویژه در مسابقات شده است. در چند دهه اخیر نفوذ و اقتدار نهادهای بین‌المللی ورزشی در قانون‌گذاری و تدوین حقوق جهانی ورزش بیشتر شده و با ایجاد نهادهای بین‌المللی ورزشی بر اجرای دقیق قوانین و مقررات ورزشی نظارت دارند (ملکو تیان، ۱۳۸۸). ورزش در شرایط کنونی جهان، از جمله مسائل اساسی زندگی بشر است. حوادث و اتفاقات ورزشی به لحاظ توسعه آن در میان اقشار مختلف جامعه بسیار فراوان بوده و نظام‌های حقوقی کشور را درگیر خود نموده است. با توجه به خطرات و حوادث ناشی از ورزش و قراردادهای منعقد شده در سطح جامعه ورزشی و بین‌المللی می‌تواند که برخورد حقوقی مناسب با حوادث و دعاوی حقوقی ورزش صورت پذیرد (نادریان، ۱۳۹۲). اهداف آرمانی ورزش که تربیت نسل خلاق، برومند و توانمند، بانشاط، سالم و مسئولیت‌پذیر است، مورد توافق می‌باشد. اما نباید از جنبه‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی آن به سادگی گذشت و به همین دلیل مدیران و قانونگذاران برای حمایت از برنامه‌ها و فعالیت‌های نهاد ورزش قوانین و مقرراتی تدوین کرده و تسهیلات و امتیازات ویژه‌ای را در نظر گرفته‌اند. امروزه به منظور دست‌یابی به اهداف ارزشمند ورزش در جامعه هزینه‌های بسیار زیادی صرف می‌شود. اما بررسی‌ها نشان می‌دهد به موازات توسعه ورزش چه در بعد قهرمانی و حرفه‌ای و چه در بعد تفریحی، حوادث و اتفاقات ورزشی نیز بسیار زیاد و پیچیده شده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد اتفاقات و حوادث ورزشی از شمول حوادثی که در کوچه و خیابان اتفاق می‌افتد کاملاً جدا شده و شکل تخصصی گرفته‌اند (نادریان، ۱۳۹۰).

در سال‌های اخیر با تجاری‌شدن ورزش و ظهور آن به عنوان یک صنعت سودآور در جامعه، میزان سرمایه‌گذاری‌ها در بخش ورزش در بسیاری از کشورها رشد انفجاری داشته و سهم ورزش در اقتصاد ملی افزایش یافته است، زیرا متخصصان معتقدند توسعه ورزش مبتنی بر فرصت‌ها باعث پویایی اقتصاد ملی می‌شود (سجادیان، ۱۳۹۰، ریچارد، ۲۰۰۳). تجارت

بین‌المللی در ورزش شکل نظام‌یافته‌ای گرفته، مهاجرت ورزشکاران در همه رشته‌های ورزشی افزایش یافته، لیگ‌های حرفه‌ای در بسیاری از رشته‌های ورزشی راه‌اندازی شده و ورزشکاران و مربیان قراردادهای کوتاه مدت استخدامی با باشگاهها و فدراسیون‌های ورزشی منعقد می‌کنند. در چنین شرایطی همه افراد با آگاهی از حقوق فردی و قانونی می‌توانند منافع خود را در دعاوی حقوقی در محیط‌های ورزشی که روبه‌ازدیاد است به طور فزاینده‌ای حفظ کنند. امروزه زنان و مردان ورزشکار به حقوق توجه زیادی داشته و انتظاراتشان از حقوق نسبت به گذشته کاملاً متفاوت است. قانون بر همه جنبه‌های ورزش، سازمان‌های ورزشی، ورزشکاران، دست‌اندرکاران ورزش و تماشاچیان توجه خاص نموده است (تامی، ۲۰۰۱، نادریان، ۱۳۹۲). به طوری که می‌توان ادعان نمود یکی از مهم‌ترین زمینه‌های علمی ورزش، بررسی و کنکاش در ابعاد حقوقی ورزش است که زیربنای آن را علم حقوق تشکیل می‌دهد. حقوق ورزشی، مجموعه‌ای از قوانین، مقررات، هنجارها و اصولی است که چهارچوب معین و دستورالعمل مشخصی بر روابط افراد (مربیان، داوران، تماشاچیان، ورزشکاران، مدیران و سایر افراد) در محیط‌های ورزشی و در تمرینات و به ویژه مسابقات با هدف برقراری عدالت، ایجاد نظم، پیش‌گیری از بروز حوادث و حاکمیت قانون بوجود می‌آورد. در حوزه ورزش بروز سوانح و حوادث و اتفاقات در جریان تمرینات و مسابقات و رویدادهای ورزشی امری اجتناب‌ناپذیر است. برخی از این حوادث باعث آسیب دیدگی جدی ورزشکاران یا نقص عضو و حتی در برخی موارد فوت آنان می‌شود. هر حادثه علتی دارد و علت مزبور می‌تواند مبنای ایجاد تقصیر و بررسی‌های حقوقی برای تعیین مقصر باشد. عامل بروز این حوادث و آسیب‌ها بسیار متنوع است. بعضی از حوادث و صدماتی که در جریان رقابت‌ها و تمرینات ورزشی به وقوع می‌پیوندند، عادی بوده و مطابق نظر اکثر کارشناسان، جزئی از ورزش به حساب می‌آیند (کاشف و شیدایی، ۱۳۸۹، باکت و مک فارلین، ۲۰۰۳). در بسیاری از موارد علت وقوع حادثه قصور و کوتاهی در مشاغل است. در ورزش مشاغلی مانند مدیریت، مربیگری و داوری به عنوان محوری‌ترین و حساس‌ترین مشاغل ورزشی مورد توجه حقوقدانان بوده است. مدیران، داوران و مربیان ورزش در انجام وظایف و مسئولیت‌های قانونی مثلاً در پیشگیری و مدیریت آسیب‌های ورزشی و اعمال قانون است که از نظر حقوق ورزشی می‌تواند مسئولیت زیادی برای آنان ایجاد کند. اما باید دید قانون متبوع در ورزش، کدام قانون است و آیا پاسخگو به همه نیازهای قانونی ورزش می‌باشد یا خیر؟ آیا می‌توان با بهره‌گیری از تجارب علمی سایر کشورها امکان راه‌اندازی رشته حقوق ورزشی در مقطع کارشناسی ارشد در ایران وجود دارد؟ امکان‌سنجی در حقیقت بررسی مطلوبیت یا امکان‌پذیری پیاده‌سازی یک سیستم مدیریتی یا

فرایندی بادر نظر گرفتن مزایا و معایب (هزینه‌ها و فواید) آن سیستم در جامعه است (فدایی و نوشین فرد، ۱۳۸۷). در این پژوهش منظور از امکان سنجی بررسی چهار عامل نیروی انسانی، بودجه، منابع، تجهیزات و امکانات تخصصی مورد نیاز برای راه‌اندازی رشته حقوق ورزش در دانشگاه‌های ایران در مقطع کارشناسی ارشد است.

امروزه نفوذ علم و دست‌آوردهای علمی در همه زوایای زندگی یک واقعیت عینی است که بوضوح قابل مشاهده است. در چنین شرایطی اهمیت تولید علم و استفاده از دستاوردهای علوم و فناوری‌های نوین یک راهبرد محسوب می‌شود (ابراهیمی، ۱۳۸۳). در شرایط کنونی ورود به مباحث حقوق ورزشی یک امر کاملاً تخصصی است و نمی‌توان با تکیه بر آگاهی‌های کلی و معلومات عمومی و یا سلیقه‌ای به حل و فصل موضوعات و مسایل پرداخت.

از دهه ۱۹۷۰ میلادی به بعد، تحولات اساسی در حوزه علوم به وجود آمد. به منظور پاسخگویی به نیازهای جدید و تخصصی در جامعه رشته‌های علمی به صورت بین‌رشته‌ای ظهور کردند. محتوا، روش‌ها، اهداف و کاربردهای رشته‌های جدید که بصورت بین‌رشته‌ای پدید آمدند متناسب با تحولات اجتماعی و توسعه فناوری‌های نوین شکل گرفت. تحقق اهداف جدید در علوم و فنون نیاز به متخصصان کارا و مؤثری دارد که مهارت و توانایی اجرای راهبردهای جدید داشته باشند. پرورش و دارای مجوز فعالیت نیازمند داشتن ساختارهای مناسب و روزآمد در نظام آموزش عالی و دانشگاه‌هاست. رشته تحصیلی حقوق ورزشی با ساختار خاص و مستقل در حقیقت افرادی را تربیت می‌کند که پس از فراغت از تحصیل در بخش‌های مختلف سازمان‌ها و باشگاه‌های ورزشی بتوانند موضوعات و مسایل مربوط به حوزه حقوق ورزشی را حل و فصل کنند. همان‌گونه که در شکل (۱) نشان داده شده است، رشته حقوق ورزشی از دو حیطه کلی ورزش و حقوق تشکیل شده است.

شکل ۱. ساختار علمی رشته حقوق ورزشی

رویکرد تأسیس رشته‌های دانشگاهی به صورت بین‌رشته‌ای در پاسخ به نیازهای جامعه بوده و جزو سیاست‌های راهبردی آموزش در شرایط کنونی است. در ایران رشته حقوق ورزشی وجود ندارد، این در حالی است که در دانشگاه‌هایی مانند سوربن از سال ۱۹۶۲، دانشگاه رم از سال ۱۹۵۸، دانشگاه لندن از ۱۹۷۶، و میشیگان از ۱۹۷۲ رشته حقوق ورزشی در سطوح کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری وجود دارد. در دوره‌های کارشناسی ارشد حقوق ورزشی، واحدهای درسی متفاوتی چون مبانی آموزش حقوق، حقوق جزا، مسئولیت‌های مدنی مدیران، بازیکنان، داوران، تماشاچیان، حقوق خصوصی، حقوق بین‌الملل، قوانین و مقررات رشته‌های ورزشی، استانداردها و شاخص‌های اماکن، فضاها و محیط‌های ورزشی، جرم و جرم‌شناسی، مبانی اخلاق در ورزش و جامعه‌شناسی ورزش همراه با سرفصل‌های مشخص ارائه می‌شود (جونور و جامپون، ۱۳۸۰). آشنایی با اساسنامه رویدادهای جهانی مانند بازی‌های المپیک، آشنایی با ساختار کمیته‌های انضباطی و اخلاق در سازمان‌های بین‌المللی مانند کمیته بین‌المللی المپیک (IOC) و فدراسیون‌های جهانی از جمله برنامه‌های کارورزی و پژوهشی در مقطع کارشناسی ارشد حقوق ورزشی است.

رشد ورزشهای تجاری و توسعه باشگاه‌های خصوصی، راه‌اندازی لیگ‌های معتبر در رشته‌های مختلف ورزشی، قراردادهای مالی با بازیکنان، مربیان و داوران، بروز حوادث ناشی از برنامه‌ها و فعالیت‌های ورزشی برای ورزشکاران و برگزاری مداوم مسابقات ضرورت وجود نیروهای متخصص در حل مسائل و مشکلات ناشی از حوادث ورزشی را اجتناب‌ناپذیر می‌نماید. حیطه حقوق ورزشی، قوانینی فراتر، جامع‌تر و بیشتر از قوانین فعالیت‌های ورزشی و مسابقات را شامل می‌شود و فعالیت‌هایی مانند تجارت (اقتصاد)، سیاست و فرهنگ ورزش را نیز نظم می‌بخشد. اما در شرایط فعلی بسیاری از موضوعات و مسائل در محیط‌های ورزشی و در مسابقات عمدتاً سلیقه‌ای و با برداشتهای شخصی افراد حل و فصل می‌شود. در چنین شرایطی وجود نیروهای متخصص ضروری است

در این مقاله به بررسی شرایط و امکانات مالی، تجهیزاتی، نیروی انسانی نیازمندی‌ها به منظور راه‌اندازی رشته حقوق ورزشی در ایران از دیدگاه متخصصان پرداخته شده است. سؤال اساسی تحقیق این است که برای راه‌اندازی رشته حقوق ورزشی فرصت‌های ایجاد شده کدامند؟ به چه امکانات کالبدی و تجهیزاتی نیاز است؟ نیروی انسانی متخصص با چه مهارت‌هایی مورد نیاز است؟ و چه دانشگاه‌هایی قابلیت راه‌اندازی این رشته را دارند؟

روش‌شناسی تحقیق

با توجه به ماهیت موضوع و هدف تحقیق، مطالعه از نوع کیفی - توصیفی است که با روش دلفی و مصاحبه انجام شد. به منظور جمع‌آوری اطلاعات از مصاحبه عمیق و واقع‌نگاری استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق شامل اعضای هیئت علمی گروه‌های حقوق و تربیت بدنی دانشگاه‌های اصفهان، تهران و شهید بهشتی در سال ۱۳۹۲ بودند که تعداد آنها ۱۸۳ نفر بود. ۲۸ نفر از این افراد به طور هدفدار به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. ملاک انتخاب نمونه‌ها، تخصص، تجربه و اطلاعات افراد از موضوع مورد پژوهش و عضویت در کمیته‌های برنامه‌ریزی درسی در دانشگاه بود. هدف محقق این بود که از طریق افراد انتخاب‌شده درک عمیق و مناسبی از موضوع مورد مطالعه حاصل شود. شکل مصاحبه نیمه‌سازمان‌یافته بود که با پرسش‌های از پیش تهیه شده که روایی ظاهری و محتوایی آن مورد تأیید متخصصان حقوق و تربیت بدنی و کارشناسان رسمی دادگستری در حوزه ورزش قرار گرفت.

یافته‌های تحقیق

پرسش‌های نه‌گانه مصاحبه، به همراه پاسخ‌های دسته‌بندی شده پاسخ‌گویان در جدول ۱ تا ۵ و جمع‌بندی این دیدگاه‌ها در جدول ۶ ارائه شده است. هنگام مطالعه باید توجه داشت که مجموعاً ۲۸ نفر به سولات پاسخ داده‌اند. برای مثال در جدول (۱) در ردیف «کاستی‌های حقوق ورزشی» این مفهوم ۶۹ بار به نحوی از سوی پاسخگویان عنوان شده است، یعنی هر پاسخ به طور میانگین ارزشی معادل $2/4$ دارد. به همین منظور برای هر مفهوم، ضریبی به نام ضریب تأکید محاسبه شده است (تعداد پاسخ‌دهندگان ÷ تعداد تواتر = ضریب تأکید). ضریب تأکید صددرصدی، حاکی از توافق نسبی میان پاسخگویان است، اما چنان‌چه این ضریب بیشتر از صددرصد باشد، بدین معنی است که پاسخگویان به طور مستقیم بیشتر از یک بار به این موضوع اشاره کرده‌اند.

جدول ۱.

به نظر شما ضرورت ایجاد رشته کارشناسی ارشد حقوق ورزشی چیست؟

مفهوم	ضریب تأکید	تواتر	نکات مورد اشاره پاسخ‌دهندگان
کاستی‌های حقوقی در ورزش	۲۴۶٪	۱۱	آشنایی بسیار کم فارغ‌التحصیلان حقوق با ورزش
		۱۷	عدم آشنایی متخصصان ورزش با علم حقوق
		۱۵	فرایند جهانی شدن حقوق ورزش
		۲۶	کاستی‌های قوانین حاکم بر حوادث ورزشی متناسب با تغییرات جهانی ورزش
برآورده ساختن نیازهای جامعه ورزش	۱۲۱٪	۱۳	تجاری شدن ورزش‌ها و ضرورت تدوین قوانین جدید
		۹	آشنایی افکار عمومی برای کاربرد قوانین در محیط‌های ورزشی
		۲	افزایش توانمندی پژوهش در حوزه حقوق ورزشی
		۷	حل مسائل و مشکلات ناشی از عملیات ورزشی با تسلط کامل و اشراف بیشتر
		۳	تأکید کمیته بین‌المللی المپیک بر راه‌اندازی کمیته‌های حقوق ورزشی
ایجاد مشاغل جدید بین رشته‌ای	۸۹٪	۲	استفاده از ورزش تجاری در جهت ایجاد اقتصاد پویا
		۵	ایجاد شغل جدید در حوزه ورزش و حقوق
		۱۱	تربیت کارشناسان آشنا به علم حقوق و قوانین ورزش
		۷	ضرورت وجود وکلا و کارشناسان حقوقی در حوزه ورزش

سؤال اول تحقیق بدون سوگیری، از نقاط ضعف و قوت تأسیس رشته حقوق ورزش پرسیده است. پاسخ‌دهندگان کاستی‌های حقوق ورزش را به عنوان نقطه ضعف یا تهدید با ضریب تأکید ۲۴۶٪ شناخته‌اند. همچنین برآورده ساختن نیازهای جامعه ورزش را با ضریب تأکید ۱۲۱٪ و ایجاد مشاغل بین رشته‌ای را با ضریب تأکید ۸۹٪ به عنوان فرصت برای تأسیس رشته حقوق ورزش قلمداد کرده‌اند.

جدول ۲.

به نظر شما ساختار آموزشی دوره کارشناسی ارشد حقوق ورزشی چگونه باید باشد؟

مفهوم	ضریب تأکید	تواتر	نکات مورد اشاره پاسخ‌دهندگان
مکان مناسب برای تأسیس رشته	۱۳۵٪	۱۴	مناسب‌ترین جایگاه دانشکده‌های حقوق
		۲	گروه‌های آموزشی حقوق با داشتن حداقل ۵ دانشیار حقوق
		۹	تأسیس رشته در دانشکده‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی
		۶	تأسیس رشته در دانشکده‌های تربیت بدنی با همکاری گروه‌ها و دانشکده‌های حقوق
		۷	تأسیس رشته در دانشکده‌ها و گروه‌های حقوق با همکاری دانشکده تربیت بدنی
استقلال رشته حقوق ورزش	۵۳٪	۲	تأسیس رشته در دانشکده‌های مستقل بین‌رشته‌ای
		۷	مراکز فنی و حرفه‌ای همگام با دیپلم تربیت بدنی
		۶	تأسیس رشته با همکاری وزارت دادگستری و وزارت ورزش در دانشکده حقوق ورزش با گرایش‌هایی مانند جزا و مدنی
آموزش کوتاه‌مدت	۸۲٪	۸	برگزاری دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت برای کارشناسان حقوق
		۱۰	برگزاری دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت برای کارشناسان ورزشی
		۵	سفر مطالعاتی برای کارشناسان حقوق در مدارس حقوق ورزش

در مورد سؤال دوم پاسخ‌دهندگان تأسیس رشته حقوق ورزش را در دانشکده با ضریب تأکید ۱۳۵٪، تشکیل دانشکده حقوق ورزش را با ضریب تأکید ۵۳٪، و برگزاری آموزش‌های کوتاه‌مدت بدون نیاز به تأسیس این رشته را با ضریب تأکید ۸۵٪ ارائه کرده‌اند.

جدول ۳.

به نظر شما واحدهای درسی مورد نیاز برای دوره کارشناسی ارشد حقوق ورزشی کدامند؟

مفهوم	ضریب تأکید	تواتر	نکات مورد اشاره پاسخ دهندگان
دروس رشته حقوق ورزشی در کارشناسی ارشد	٪۶۱	۱۱	وجود واحدهای درسی گرایش‌های مختلف رشته حقوق
		۱۲	واحدهای درسی گرایش‌های مدیریت ورزش
	٪۳۹	۴	بهره‌گیری از تجربیات دانشگاه‌های معتبر مانند سوربن فرانسه، دانشگاه لندن و دانشگاه رم در رشته حقوق ورزشی
		۷	بهره‌گیری از نظرات کمیته حقوق و کمیته بین‌المللی المپیک (بخش حقوقی)
	٪۱۱۴	۱۵	وجود دروس تئوری حقوق و عملی تربیت بدنی

سؤال سوم در مورد دروس گرایش حقوق ورزش پرسیده شد که پاسخ‌دهندگان استفاده از منابع تربیت بدنی یا حقوق به صورت مستقل را با ضریب تأکید ٪۶۱، استفاده از منابع کشورهای دارای رشته حقوق ورزش و رهنمودهای کمیته بین‌المللی المپیک را با ضریب تأکید ٪۳۹، و استفاده از ترکیب منابع تربیت بدنی و حقوق را با ضریب تأکید ٪۱۱۴ در پاسخ‌های خود اشاره کرده‌اند.

جدول ۴.

مدرک و دانش مدرسان را برای آموزش رشته حقوق ورزشی چگونه ارزیابی می‌کنید؟

نکات مورد اشاره پاسخ‌دهندگان			
مدرک استادان رشته حقوق ورزشی	٪۱۶۷	۴۷	مدرک دکترای حقوق در گرایش‌های مختلف
	٪۱۳۵	۳۸	مدرک دکترای تربیت بدنی و علوم ورزشی با گرایش مدیریت و برنامه‌ریزی
	٪۱۳۲	۳۷	مربیان و داوران ورزشی دارای تجربه با مدرک مربیگری و داوری بین‌المللی

سؤال چهارم در مورد نوع مدرک استادان رشته حقوق ورزشی پرسیده شد که پاسخ‌دهندگان داشتن مدرک دکترای حقوق یا تربیت بدنی را با ضریب تأکید ٪۱۶۲، مدرک دکترای حقوق ورزشی را با ضریب تأکید ٪۳۲، و مربیان و داوران با تجربه با مدرک بین‌المللی را با ضریب تأکید ٪۱۳۲ در پاسخ‌های خود مورد تأکید قرار داده‌اند.

جدول ۵. به نظر شما امکانات کالبدی و تجهیزات مورد نیاز رشته حقوق ورزشی کدامند؟			
نکات مورد اشاره پاسخ‌دهندگان			
نحوه برگزاری کلاس‌های حقوق ورزش	۳۷	۱۳۲٪	وجود کتابخانه تخصصی
	۱۴	۵۰٪	کارگاه‌های حقوقی بر اساس تکنولوژی‌های جدید مثل آی تی و آی سی آی
	۹	۳۲٪	وجود یک مرکز با منابع آموزشی کافی در زمینه حقوق ورزشی

سؤال پنجم در مورد امکانات کالبدی و تجهیزات مورد نیاز پرسیده شد که پاسخ‌دهندگان برای تأسیس رشته وجود کتابخانه تخصصی و مراکز معتبر اطلاعاتی با ضریب تأکید ۱۲۱٪، برای کارگاه حقوقی بر اساس فناوری‌های نوین مانند آی تی و آی سی تی با ضریب تأکید ۵۰٪، و وجود یک مرکز منابع آموزشی در آموزش حقوق ورزشی با ضریب تأکید ۳۲٪ در پاسخ‌های خود اشاره کرده‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

در بیان ضرورت و اهمیت تأسیس رشته کارشناسی ارشد حقوق ورزشی به دلایل مختلفی می‌توان اشاره کرد:

۱. عدم وجود نهادهای دانشگاهی به صورت رسمی برای تربیت کارشناسان حقوق ورزش: مهم‌ترین وظیفه دانشگاه‌ها آموزش مهارت‌های شغلی به دانشجویان و تربیت کارشناس در رشته‌های مختلف شغلی است. در شرایط کنونی، به رغم اهمیت و ضرورت موضوع، دانشگاهی در ایران که کارشناس رسمی حقوق ورزشی تربیت کند وجود ندارد.
۲. عدم آشنایی کارشناسان حقوقی و ورزشی با شیوه‌های بررسی و کارشناسی مسائل و موضوعات حقوقی در حوزه ورزش و مسابقات: متخصصان فعلی حقوق در کشور به میزان زیادی صرفاً با مبانی و دانش حقوق به صورت کلی آشنایی دارند و آگاهی چندانی از عملیات‌ها و برنامه‌های ورزشی، مسابقات، حوادث ورزشی و معیارهای ارزشیابی اماکن و فضاهای ورزشی و ساختار کمیته‌های انضباطی و حقوقی در سازمان‌ها و فدراسیون‌های ورزشی ندارند. با توجه به ماهیت حقوق ورزشی، که در آن قانون، فرمول و نتیجه باید از ورای آزمایش‌ها، داده‌ها و

اندازه‌گیری‌ها به دست آید، متأسفانه به دلیل آگاهی کم متخصصان حقوق ورزشی در این زمینه، فرایند آموزش حقوق ورزشی در کشور به صورت نظام‌مند وجود ندارد و موارد پراکنده‌ای که انجام شده است غالباً به صورت تجربی و همراه با آزمایش و خطا بوده است.

۳. ماهیت چندبعدی حقوق ورزشی و نیاز به تربیت متخصصان آشنا با هر یک از این ابعاد: در تربیت کارشناسان حقوق ورزشی سه عنصر نیروهای انسانی (مخاطب اصلی)، جامعه (نیازمند آموزش) و دانش کاربردی (مجموعه‌ای از مبانی علمی برای آموزش) دخالت دارند. بدون شک قرار دادن این سه عنصر کنار هم و تنظیم برنامه‌های درسی، در تخصص افرادی است که با هر یک از این ابعاد و موضوعات آن آشنایی کامل داشته باشند. ورزشکاران، مربیان، داوران، مدیران از یک طرف، ماهیت بسیار پیچیده ورزش و مسابقات از سوی دیگر و همچنین علوم ورزشی کاربردی تربیت متخصصان حقوق ورزشی را اجتناب‌ناپذیر می‌نماید.

۴. تربیت نیروی انسانی مورد نیاز در سطوح مختلف: آموزش نیروی انسانی مورد نیاز مستلزم به کارگیری اساتیدی است که با اصول و شیوه‌های آموزش حقوق آشنایی کافی داشته باشند. تأسیس رشته حقوق ورزشی در سطح کارشناسی ارشد و دکتری، کشور را در تأمین مدرسان و استادان کارآموده به منظور تربیت نیروی انسانی مورد نیاز در حوزه حقوق ورزشی بی‌نیاز می‌کند.

۵. تربیت استادان حقوق ورزشی به عنوان پژوهشگر: دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری این امکان را فراهم می‌آورد که دانشجویان با پژوهش‌های تخصصی در حوزه حقوقی ورزش آشنا شده و روحیه پژوهشگری در آنها تقویت شود. پژوهشگر حقوق، مسلماً با توانایی و علاقه بیشتری به دنبال موضوعات حقوقی می‌رود و می‌تواند بسیاری از مشکلات حقوق ورزشی را با جدیت و عمیق‌تر برطرف سازد.

۶. گسترش آموزش عمومی و ضرورت توجه به آموزش‌های موضوعی به عنوان فرایند آموزش‌های عمومی: جوامع برای بقای خود چاره‌ای جز آموزش افراد جامعه ندارند و رسیدن به چنین آموزشی با توجه به افراد مختلف جامعه، تنوع یادگیری و غیره، منشأ شکل‌گیری رشته‌هایی چون آموزش حقوق ورزشی است.

۷. جهانی شدن ورزش و به وجود آمدن مشاغل بین‌رشته‌ای: با تجاری شدن ورزش، شغل‌های بسیاری در جامعه به وجود آمده‌اند که ماهیتی بین‌رشته‌ای دارند. برای مثال با راه‌اندازی رشته حقوق ورزشی مشاغلی مانند وکالت دعای ورزشی و قاضی ورزشی به وجود می‌آیند.

در مورد ساختار مناسب برای تأسیس دوره کارشناسی ارشد چهار دیدگاه کلی وجود

دارد: الف. تشکیل گروه آموزش حقوق ورزش در دانشکده حقوق ورزشی، ب. تشکیل گروه آموزش حقوق ورزشی در دانشکده حقوق، ج. تشکیل دانشکده حقوق ورزشی با گرایش‌های مختلف، د. تأسیس رشته‌های کارشناسی ارشد حقوق ورزشی در قالب دانشکده بین‌رشته‌ای. با توجه به نظرات پاسنخگویان می‌توان نتیجه‌گیری کرد که در شرایط کنونی مناسب‌ترین مکان برای راه‌اندازی دوره‌های کارشناسی ارشد حقوق ورزشی، دانشکده‌ها و گروه‌های آموزشی حقوق با همکاری دانشکده‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی است.

در طراحی برنامه درسی و سرفصل‌های رشته حقوق ورزشی باید از چهار منبع استفاده شود: الف. واحدهای درسی مختلف که به بررسی مبانی حقوق، ماهیت، فلسفه و تاریخ حقوق می‌پردازد.

ب. واحدهای درسی مربوط به اصول، مبانی، فلسفه و قوانین و مقررات ورزش‌ها و استانداردهای فضاها و اماکن ورزشی.

ج. کارورزی‌های مرتبط با برنامه‌ریزی‌های ورزشی و مسابقات

د. پایان‌نامه‌های مرتبط با حوادث، مسئولیت‌ها، وظایف و عملیات‌های ورزشی.

در نهایت برنامه آموزشی دوره با بهره‌گیری از همه موارد بخش‌های چهارگانه بالا تدوین می‌شود. مجموعه دروس می‌بایست تمام جنبه‌های آموزشی و پژوهشی را در مورد دوره کارشناسی ارشد حقوق ورزشی در بر گیرد.

در مورد سطح و نوع دانش مدرسان رشته معمولاً از دو گروه برای راه‌اندازی رشته می‌توان استفاده کرد: ۱. متخصصان حقوق با مدرک دکتری در گرایش‌های مختلف حقوق، ۲. مدرسان تربیت بدنی و علوم ورزشی با گرایش مدیریت و برنامه‌ریزی در ورزش، که خوشبختانه در برخی دانشگاه‌های ایران چنین نیروهایی وجود دارند.

در خصوص امکانات کالبدی و تجهیزات لازم برای راه‌اندازی رشته باید گفت از آنجا که راه‌اندازی چنین رشته‌هایی بیش از آن‌که به آزمایشگاه‌های پیچیده تحقیقاتی نیازمند باشد، به نیروهای انسانی متخصص و استادان با صلاحیت متکی است، لذا کتابخانه تخصصی حداقل در مرحله راه‌اندازی کفایت می‌کند.

در مورد نوع مدرک کارشناسی مورد نیاز برای ورود به این دوره افرادی مناسب هستند که درجه کارشناسی خود را در یکی از رشته‌های مرتبط با حقوق و تربیت بدنی دریافت کرده‌اند. در مورد شرایط و توانایی فعلی کشور برای تأسیس دوره می‌توان نتیجه‌گیری کرد که اگرچه در حال

حاضر تعداد استادان متخصص در حقوق ورزشی در کشور بسیار محدود است، اما دانشگاه‌های بزرگی مانند دانشگاه تهران، شهید بهشتی، اصفهان و تربیت مدرس و برخی دانشگاه‌های دیگر که در آنها دانشکده‌ها و گروه‌های حقوق و تربیت بدنی موجود است، با همکاری همدیگر توانایی راه‌اندازی دوره را با کیفیت و استانداردهای جهانی دارند. با وجود این پیشنهاد می‌شود افرادی به عنوان بورسیه برای تربیت این رشته به خارج از کشور اعزام شوند.

فصلنامه علمی - پژوهشی

۳۱

امکان‌سنجی تأسیس
رشته کارشناسی ارشد...

منابع

- ابراهیمی، م. (۱۳۸۳). تمرکززدایی راهی برای برتر شدن. فصلنامه مدیریت فردا، شماره ۵ و ۶، صص ۱۱۷-۱۱۶.
- خلخال، م. (۱۳۸۱). آسیب‌شناسی نظام برنامه‌ریزی درسی در ایران و راهبردهایی برای اصلاح آن. تهران: انتشارات سوگند.
- جونپور، والتر. تی. جامپیون (۱۳۸۰). مبانی حقوقی ورزش‌ها (مسئولیت مدنی در ورزش). ترجمه حسین آقایی نیا. تهران: نشر دادگستر. چاپ دوم.
- ساداتی، ش. (۱۳۸۱). ورزش از دیدگاه مکتب فرانکفورت: رابطه ورزش با فرهنگ، تجارت، صنعت، سیاست و ای‌تئولوژی. گلستانه، شماره ۱۰۲، صص ۷۹-۸۸.
- سجادیان، ن. و سجادیان، م. (۱۳۹۰). امکان‌سنجی کوهپیمایی تفریحی - ورزشی در جهت گردشگری روستاهای مازندران با بهره‌گیری از GIS. مسکن و محیط روستا، شماره ۱۳۳، صص ۸۵-۷۳.
- فدایی، الف. و نوشین فرد، ف. (۱۳۸۷). امکان‌سنجی ایجاد کتابخانه دیجیتال در کتابخانه‌های دانشگاه علامه طباطبایی، مجله دانش‌شناسی (علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات). شماره ۲، صص ۱۹-۲۸.
- گودرزی، م. (۱۳۹۰). سیر تطور ورزش باستانی و زورخانه‌ای در ایران. حرکت، شماره ۲۲، ص ۱۶۸.
- ملکوتیان، م. (۱۳۸۸). ورزش و سیاست. فصلنامه سیاست، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، دوره ۳۹، شماره ۲، صص ۸۸-۹۷.
- مندعلی‌زاده، ز. و هنری ح. (۱۳۸۹). بررسی عوامل موثر بر کارافرینی در ورزش به عنوان رشته‌ای میان‌رشته‌ای. فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی. دوره ۲، شماره ۲، صص ۱۱۳-۱۳۶.
- نادریان جهرمی، م. (۱۳۹۰). اخلاق در ورزش. تهران: انتشارات پژوهشگاه تربیت بدنی.
- Baggott, L. & Macfarlane, A. (2003). *Knowledge Transformation Through ICT In Science Education*, British Journal Of Educational Technology, 2: 183-199.
- Bencze, L.J. (2000). *Democratic Constructivist Science Education: Enabling Egalitarian Literacy and Self-Actualization*, Curriculum Studied, 6: 847-865.
- Bybee, R.W. & Morrow, C.A. (2002). *Improving Science Education: The RDE of Scientists*, Available: [Http://www.SpaceScience.Org](http://www.SpaceScience.Org).
- James A. R. Nafziger, (2010) *Globalizing Sports Law*, 9 Marq. Sports. L. Rev. Available At: [Http://Scholarship.Law.Marquette.Edu/Sportslaw/Vol9/Iss2/2](http://Scholarship.Law.Marquette.Edu/Sportslaw/Vol9/Iss2/2), Vol. 13, No. 2: 367-379.
- Parrish, R. (2003). *Entertainment Law Rev.* Vol.2, No.2, pp.20-39.
- Davis, T. (2001). *What Is Sports Law?* Sports. L. Rev. Available at: [Http://Scholarship.Law.Marquette.Edu/Sportslaw/Vol11/Iss2/7](http://Scholarship.Law.Marquette.Edu/Sportslaw/Vol11/Iss2/7).

فصلنامه علمی-پژوهشی

۳۲

دوره ششم
شماره ۴
پاییز ۱۳۹۳

The Feasibility of the Establishment of Sports Law's Field in the Master Degree of Iran's Universities

Masoud Naderian¹
Somayeh Rahbari²

Abstract

In spite of the globalization phenomenon of sport, club development, private businesses and the scope of the Olympic movement, authority and rising influence of sports global organizations, it is necessary to establish a master's degree in sports law's Field? The overall goal of the research was the feasibility of the establishment of sports law's Field in the master degree of Iran's universities from the perspective of faculty members of Law and Physical education departments in university of Isfahan, Tehran Shahid Beheshti in 2013(n=173). The type of research was descriptive and the qualitative research kind. The required information was collected through semi-organized interview. 28 people of faculty members, who were in relation with teaching, writing and translation of law, sport and curriculum were selected as the statistical sample and answered to research questions. Respondents believed that, because of the obvious shortcomings in the rules relating to the Iran's sport law and needs of society, it is necessary to establish the field of sports law. Interviewees were agreed for establish sports law's field in faculties or departments with a combination of courses in law and sports. The existence of professor with doctorate degree in law and sports sciences in the universities was an excellent background for the establishment of this field. In this paper has been reviewed professor's perspective in seven areas: shortcomings of sports law, commercialization of sport, create new jobs, specialized facilities, independent sports law's field, short-term training, courses of sports law, faculty member's qualifications and conditions of Sports Law's workshops.

Keywords: Sports Law, Feasibility, Globalization, Rules and Regulations.

*Interdisciplinary
Studies in the Humanities*

5

Abstract

1. Associate Professor of Sport Management, University of Isfahan. m.naderian@spr.ui.ac.ir

2. Master of Sport Management, Department of Physical Education and sport science, Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University. s.rahbari64@yahoo.com

Bibliography

Baggott, L. & Macfarlane, A. (2003). *Knowledge Transformation Through ICT In Science Education*, British Journal Of Educational Technology, 2: 183-199.

Bencze, L.J. (2000). *Democratic Constructivist Science Education: Enabling Egalitarian Literacy and Self-Actualization*, Curriculum Studied, 6: 847-865.

Bybee, R.W & Morrow, C.A. (2002). *Improving Science Education: The RDE of Scientists*, Available: [Http://www.SpaceScience.Org](http://www.SpaceScience.Org).

James A. R. Nafziger (2010). *Globalizing Sports Law*, 9 Marq. Sports. L. Rev. Available At: [Http://Scholarship.Law.Marquette.Edu/Sportslaw/Vol9/Iss2/2](http://Scholarship.Law.Marquette.Edu/Sportslaw/Vol9/Iss2/2), Vol. 13, No. 2: 367-379.

Parrish R. (2003). *Entertainment Law Rev.* Vol.2, No.2, Pp.20-39.

Davis, T. (2001). *What Is Sports Law?* Sports. L. Rev. Available at: [Http://Scholarship.Law.Marquette.Edu/Sportslaw/Vol11/Iss2/7](http://Scholarship.Law.Marquette.Edu/Sportslaw/Vol11/Iss2/7).

Ibrāhīmī, M. (1383 [2004 A.D]). *Tamarkuz-zudāyī Rāhī barāy-i Bartar Shudan*. *Mudīrīyyat-i Fardā*, No. 5-6, pp. 116-117.

Daleh, E. (1387 [2009 A.D]). *Dawlat va Jahānī Shudan-i Huqūq (az Huqūq-i Bayn-ul-milālī tā Jahānī Shudan-i Huqūq)*. Translated by A. Bayg-zāda. *Tahqīqāt-i Huqūqī*, No. 25-26. p. 291.

Khalkhālī, M. (1381 [2002 A.D]). *Āsīb-Shināsī-i Nizām-i Barnāma-rīzī-i Darsī dar Īrān va Rāhburd-hāyī barāy-i Islāh-i ān*. Tehrān: Sogand.

Gūdarzī, M. (1390 [2011 A.D]). *Sayr-i Tatavvur-i Varzish-i Bāstānī va Zūrkhāna-i dar Īrān*. *Harkat*, No. 22. p.149-168.

Sādātī, Sh. (1381 [2002 A.D]). *Varzish az Dīdgāh-i Maktab-i Frankfurt: Rābīta-i Varzish bā Farhang, Tijārat, San'at, Sīyāsāt va Idi'ūluzhī*. *Gulistāna*, No. 102, pp. 79-88.

Sajjādīyān, N. & Sajjādīyān, M. (1390 [2011 A.D]). *Imkān-sanjī-i Kūh-paymāyī-i Tafrihī – Varzishī dar Jahat-i Gardish-garī-i Rūstā-hāy-i Māzandarān bā bahra-gīrī az GIS*. *Maskan va Muhīt-i Rūstā*. No. 133, pp. 73-85.

Malakūfīyān, M. (1388 [2009 A.D]). *Varzish va Sīyāsāt*. *Fasl-nāma-i Sīyāsāt*, *Danish-kada-i Huqūq va Ulūm-i Sīyāsī-i Danish-gāh-i Tehrān*, Vol. 39, No. 2, pp. 88-97.

Nādīrīyān Jahrumī, M. (1390 [2011 A.D]). *Akhlaq da Varzish*. Tehrān: *Pazhūhish-gāh-i Tarbiyat-i Badanī*.

Fadāyī, A. & Nūshīn Fard, F. (1387 [2001 A.D]). *Imkān-sanjī-i Ījād-i Kitāb-khāna-i Dījītāl dar Kitāb-khāna-hāy-i Dānish-gāh-i Allāma Tabātabāyī*. *Dānish-shināsī*, No. 2, pp. 19-28.

